

Poissaoloihin puuttumisen projekti

Ylöjärven Yhtenäiskoulu

Lukuvuosi 2019-2020

Ylöjärven Yhtenäiskoulun koulupoissaoloihin puuttumisen kokeilu lukuvuonna 2019-2020

MIKSI?

- koulukieltäytymisongelman hallinta
- oikea-aikainen ja riittävä tuki
- ennaltaehkäisy
- päättötodistuksen turvaaminen

Yksilöllisyys – erilaiset syyt poissaoloille, erilaiset ratkaisut

Ylöjärven Yhtenäiskoulussa pyritään lukuvuoden 2019-2020 aikana selvittämään

- minkälaisia poissaolon syitä oppilaille on (S-Ras – tai ISAP -kartoitus) sekä poissaolojen kasvamisen ennaltaehkäisy (erityisopettaja/ohjaaja sekä poissaolotiimi)
- puuttumaan poissaoloihin tarkemmin (poissaoloihin keskittyvä pedagoginen tiimi)
- tukea runsaasti poissaoloihin tai koulua käymättömyyteen (erityisopettaja ja ohjaaja tasa-arvorahalla, tiimi oppilaan ympärille)
- mahdollisesti erilaisten poissaolosyiden ja niiden tukemisen mallintaminen Ylöjärven kaupungin poissaolo-ohjeistuksen tarkentamiseen

Poissaoloprojektin
toiminta
lukuvuonna 2019-
2020

Arjen toimita koostui pääsääntöisesti useasta eri toimintatavasta:

- säännöllisestä poissaolojen tilastoinnista ja seurannasta
- poissaolo-oppilaiden jututtamisesta/konsultoinnista
- luokanvalvojen konsultoinnista
- matalan kynnyksen Varikko-käyntännöstä ja pienryhmätyöskentelystä
- Poissaolo-tiimin ja muiden moniammatillisten tiimien kokouksista ja palavereista.
- kaupungin ohjeistuksen/toimintamallin muokkaamisen, mutta tehtävä jäi kesken koronakriisin alkaessa maaliskuussa.

Poissaoloihin puuttumisen keinoja

Varikko

Varikko on erityisopettajan ja kouluyhteisöohjaajan toteuttama matalan kynnyksen tukimuoto, johon ohjataan oppilaita, joilla on poissaoloja. Varikolle hakeutumisessa on tärkeää myös oppilaan oma motivaatio.

Varikolla oppimistehtäviä räätälöidään kunkin oppilaan tarpeen mukaan.

Varikko-toiminnalla on tarkoitus tukea koulunkäynnin jatkuvuutta ja antaa mahdollisuus pienemmän ryhmän kautta palata turvallisesti koulunkäyntiin poissaolojaksojen jälkeen.

Läksyvarikko

Vuosiluokkien 7.-9. luokkien oppilailla on mahdollisuus kerran viikossa tehdä kouluyhteisöohjaajan tuella läksyjä matalan kynnyksen läksyvarikossa.

Oppilas yhdessä opettajan kanssa sopii läksyvarikolle ohjauksesta.

Yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän poissaolotiimi

- Poissaolotiimi kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukukaudessa.
- Tiimiin kuuluu rehtorin lisäksi Varikkotoiminnan erityisopettaja terveydenhoitajat, psykologi ja kuraattori. Tarvittaessa voi olla myös muita opettajia ja muuta henkilökuntaa esimerkiksi koululääkäri
- Luokanopettajat ja luokanvalvojat seuraavat oppilaiden poissaoloja ja ovat yhteydessä poissaolotiimin jäseniin, mikäli oppilaan poissaolorajat ylittyvät.
- Poissaolotiimissä kartoitetaan oppilaat, joilla on paljon poissaoloja ja ohjataan tarvittaessa opiskeluhuollon toimiin.

Poissaololomakkeiden testaaminen

- Lukuvuoden aikana testataan SRAS ja/tai ISAP –lomakkeen toimivuutta oppilaiden poissaolojen kartoituksessa
- Lomaketta voidaan käyttää opiskeluhuollon toimijoiden apuna oppilaan tilanteen kartoituksessa

Varikko -kerho

- Yhtenäiskoululla aloitetaan ns varikko –kerho, jossa tarkoituksena on edistää kerhoon osallistuvien oppilaiden oman toiminnan ohjausta, vuorovaikutus- ja tunnetaitoja sekä edistää itsetunnon kehittymistä
- Kerho toteutetaan koulun jälkeen ja kerhon vetäjinä toimivat erityisluokanopettaja ja kouluyhteisöohjaaja
- Oppilaat ohjautuvat pääsääntöisesti varikko-toimintaan osallistuvista oppilaista

Oma polku - valinnaisaine

- Syksyllä 2020 Yhtenäiskoulussa aloitetaan oma polku –valinnaisaine 8. luokan valinnaisaineena
- Valinnaisaine toteutetaan yhteistyössä kouluyhteisöohjauksen sekä nuorisotyön kanssa
- Tarkoituksena on vahvistaa osallistuvien oppilaiden elämönhallintataitoja ja tukea monipuolisesti oppilaan kasvua tulevaisuuden suunnitelmia vahvistaen

Poissaolot ovat
lisääntyneet ja yhtä
huolestuttavaa on
muutos suhtautumisessa
poissaoloihin.

Havainnointi projektin aikana

- Poissaolojen seuranta ja tilastointi esimerkiksi luokka-asteittain ja koskien koko koulua on tärkeää, jotta hahmotetaan tilanne kokonaisuudessaan koko koulun tasolla.
- Yhtä tärkeää on määritellä jonkinlaiset rajat, joiden ylittäminen aiheuttaa ennalta sovittuja toimenpiteitä.
- Prosenttiosuudella esitetyt tilastot avaavat poissaolojen määrää paremmin kuin pelkillä tuntimäärillä esitetty. Prosenttimäärään on myös selkeää vetää se raja, jonka ylittäminen aiheuttaa jonkinlaisen puuttumisen.

Havainnot projektin aikana

- Koulukohtainen/kuntakohtainen koulua käymättömien tai runsaasti poissaolevien oppilaiden ”seuraamuskaavio” eli toimintamalli tulisi olla myös sekä oppilaiden että vanhempien tiedossa.
- Luokanopettajan /luokanvalvojan olisi hyvä käydä se läpi ja selvittää oppilaille ja vanhemmille, mitä runsaista poissaoloista voi seurata opiskelun kannalta ja mitä toimenpiteitä ne saavat aikaan.
- Seuraamuspolun ”loppupään” toimenpiteet tulisi luonnollisesti olla koko kaupungin yhteiset ja yhteistyöeri toimijoiden välillä selkeää.
- Koulutoimen ja sosiaalitoimen tulisi sopia ja keskustella linjanvedosta koulua käymättömien oppilaiden asioissa.

Havainnot projektin aikana

- Yhtenäiskoulussa valmistelussa oleva malli on askel askeleelta etenevä.
- Ylöjärvellä tulisi pohtia ”viimeisen perälaudan”-toimintaohjetta ja luoda sille yhteiset käytänteet. Kun sekä sosiaalitoimen että koulun keinot ovat käytetty ja kenties huoltaja on kieltäytynyt tukitoimista syystä tai toisesta, on lainsäädäntöön/ säännöksiin perustuen mahdollista tehdä huoltajasta ilmoitus poliisille. Tämä on luonnollisesti äärimmäinen keino, mutta hyvä olla olemassa.

Havainnot projektin aikana

- Jotta poissaolijan polkua ei syntyisi, on koulun toimintakulttuurin oltava oppilasta ja oppimista tukevaa.
- Kuulluksi ja näkyväksi tulemisen ja osallisuuden tunne ovat erityisen tärkeitä yläkouluikäisille, joten koulussa tulisi olla useita eri vaihtoehtoja tai foorumeita tähän.
- Tärkeää olisi, että koulusta löytyisi kaikille juuri se aikuinen, jolle oppilaan olisi helppo puhua nimenomaan koulunkäyntiin liittyvistä asioista.
- Valtakunnallisesti on kokeilussa ollut myös ns. matalan kynnyksen paikkoja, joihin oppilas voisi siirtyä opiskelemaan lyhyeksi jaksoksi esimerkiksi tilanteissa, joissa elämässä on muuta kuormitusta.
- Yhtenäiskoulussa syyslomaan asti pyörinyt Varikko-toiminta, jota hoitivat yhteistyössä koulu yhteisöohjaaja ja erityisopettaja, oli tämän kaltainen kokeilu.
- Idean kehittäminen ja toteuttaminen koulujen tasolla omannäköiseksi voisi tuoda apua ja tukea koulun käytäntöihin.

Havaintoja projektin aikana – kaupungin toimintamalli

- Kaupungin/ koulun poissaoloja koskevassa toimintamallissa voisi puuttumisessa olla eri ”tasoja”.
- Ensimmäiset askelmat puuttumisessa kuuluvat luonnollisesti luokanopettajan/ luokanvalvojan toimenkuvaan.
- Hyvä ja luottamuksellinen yhteistyö kotien kanssa on luonnollisesti ensiarvoisen tärkeää.
- Jos puuttuminen ei tuota tulosta, niin luokanopettaja/luokanvalvoja tarvitsee paljon tukea.
- Kenties poissaolojen seuranta ja tilastointi voisi kuulua yhden tai useamman erityisopettajan/erityisopettajien toimenkuvaan. Tämä, vaikkapa yläkoulun poissaoloerokka , olisi luokanvalvojan tukena jo hyvin varhaisessa vaiheessa.

Havainnot projektin
aikana –
kaupungin toimintamalli

- Seuraavalla tasolla on mukana jo oppilashuoltoryhmä/poissaolotiimi. Kun poissaolijan polku on riittävän pitkä eikä muutosta ole tapahtunut, tulee mukaan sosiaalitoimi. Ja nämä viimeiset askelmat yhdessä sosiaalitoimen kanssa olisi hyvä luoda selkeiksi.
- Jos luokanopettaja/luokanvalvoja/joku muu koulun henkilökunnasta kerta toisensa jälkeen tekee lastensuojeluilmoituksen ja mitään muutosta ei tapahdu pitkälläkään aikavälillä, on se turhauttavaa kaikkien kannalta.
- Hyvä yhteistyö edellyttää luottamusta kaikkien toimijoiden kesken eikä syyllisten etsintää

Muita havaintoja Opettajien kuormittuminen

- Kun keinoja ei löydy ja mitään muutosta ei tapahdu kaikista tukitoimista huolimatta pitkälläkään aikavälillä (mukana kenties jo sosiaalitoimi), lisäävät turhautuminen ja kokemukset turhista lastensuojeluilmoitusten tehtailusta negatiivista painetta/suhtautumista oppilaan ongelmiin.
- Erityisesti ns. ääritapauksissa luokanopettaja/luokanvalvoja tarvitsee koulussa ympärilleen vahvan tukiverkon.

OHJEISTUS POISSAOLOJEN SEURAAMISEEN JA EHKÄISEMISEEN YLÖJÄRVEN KAUPUNGISSA

Muita havaintoja Koulupäivän lyhentäminen

- Usein koulupäivien lyhentäminen on paikallaan.
- Oppilaille ja huoltajille selkeytettävä sitä, että lyhentäminen on eri asia kuin opinnoista vapauttaminen.
- Pitkäkestoisiin lyhentämisiin olisi ehkä syytä pyytää asiantuntijalausuntoa.
- Erityisoppilaille lyhennyshän on osa HOJKS:a, jossa sitten määritellään, miten opiskelut organisoidaan.
- Niiden oppilaiden, joille tehdään hallintopäätös ja oppimissuunnitelma, on oltava selvillä siitä, miten lyhennystä koskevat opinnot suoritetaan.
- Osassa kuntia lyhennys vaatii tehostetun tuen päätöksen.
- Oleellisinta on se, että aineenopettaja ja oppilas ja mahdollisesti tukena oleva erityisopettaja ovat selvillä siitä, miten ja mihin lyhennys vaikuttaa ja miten se käytännössä hoidetaan ja kenen vastuulla on huolehtia siitä, ettei opinnoissa jäädä jälkeen. Luonnollisesti tulee pyrkiä mahdollisimman pian ehjään koulupäivään.

Muita
havaintoja
Vuosiluokkaan
sitomaton
opetus

- Jos koulussa ei ole erityisluokkaa, on todella haasteellista sekä organisoida että suorittaa opintoja VSOP- hengen mukaisesti eli opinto-ohjelmaan laaditun suunnitelman perusteella.
- VSOP-ideologiahan edellyttää, että opinto-ohjelman mukaan voi edetä vaikka oppiaine kerrallaan.
- Tämä taas edellyttäisi sitä, että jokaiseen oppiaineeseen on laadittu ops:n perustuva ”kurssimuotoinen” oppiainekohtainen sisältö esimerkiksi aineenopettajien yhteistyönä.

Muita havaintoja Yhteistyö

- Hyvä ja luottamuksellinen yhteistyö, jossa aikuiset toimivat samaan suuntaan olisi keskeistä niin ongelman ennalta ehkäisyssä kuin korjaavissa toimenpiteissä.
- Koulutoimen ja sosiaalitoimen yhteistyöstä tulisi käydä keskustelua.
- Valtakunnallista linjausta siitä, että koulua käymättömyys ei ole lastensuojelullisten toimien (esimerkiksi huostaanoton) perusta, ei ole olemassa.
- Kun lapsen tai nuoren kohdalla on runsaasti ”mitään ei tapahdu”-kokemuksia, jotka ovat saattaneet kestää 1-3 vuotta, on turhautuminen ja luottamuksen menettäminen ymmärrettävää. Se taas ei hyödytä ketään asianosaista.

Muita havaintoja
Lastensuojeluyksiköt

- Ylöjärven kaupungissa on laitoksissa muista kunnista poissaolojen takia sijoitettuja lapsia/nuoria, joiden poissaolot / koulua käymättömyys jatkuvat.
- Tämä on sekä talouden että monesta muusta näkökulmasta pohdittava asia.
- Helppi-luokka sijoitettujen lasten koulunkäynnin aloittamiseksi Ylöjärvellä

Lopuksi

- Koska koulunkäynnin hyvään ja myönteiseen sujumiseen vaikuttavat monet asiat, niin syyt koulua käymättömyyteen voivat löytyä yhtä monesta asiasta sekä erikseen että yhtä aikaa.
- Juurisyy voi löytyä terveydentilasta, motivaatiosta, sosiaalisista suhteista, elämäntilanteesta jne. joko yhdestä tai monesta yhtäaikaisesta tekijästä.
- Tämän juurisyyn löytäminen on luonnollisesti avain siihen, että toimenpiteet ovat oikein kohdennettuja ja riittäviä. Tässä voidaan hyödyntää palavereiden ja kohtaamisien lisäksi SRAS/ISAP-kyselylomakkeita.
- Monen toimijan hyvällä ja luottamuksellisella yhteistyöllä asiat voidaan saada muuttumaan. Ehkä. Jokaisen lapsen /nuoren pitää saada tuntea olevansa olemassa, hyväksytty ja tärkeä. Kenties se on se vaikeimmin havaittavissa oleva juurijuurisyy.